Prima instanță: Judecătoria Orhei, sediul Central, (judecător: Lazari S.)
dosarul nr.2a-885/2025

C U R T E A D E A P E L B Ă L Ţ I
Colegiul Civil și de contencios administrativ

DECIZIE

23 octombrie 2025 mun. Bălți

Instanța compusă din:
Președintele ședinței Grosu Stanislav
Judecătorii: Țihonschi Alina și Sajin Mariana
Grefier: Inna Oineagra

examinând în ședință publică, apelul declarat de Lozovan (*****) Ștefania și avocatului acesteia Șteliman Serghei împotriva hotărârii Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 17.03.2025,

adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Lozovan (*****) Ștefania către Lozovan Ion, intervenienți accesorii notarul Galina Dogori, Kushnirenco Emilia și BC „Banca Socială” SA, cu privire la anularea declarației de renunț la moștenire și constatarea faptelor acceptării succesiunii prin intrarea în posesia averii succesorale,-

a c o n s t a t a t :

Pretențiile reclamantului:

La data de 08 iulie 2024, reclamanta Lozovan Stefania a depus cerere de chemare în judecată în contradictoriu cu Lozovan Ion, intervenienul accesoriu notarul Galina Dogori privind anularea declarației de renunțare la moștenire, constatarea faptului acceptării succesiunii, prin intrarea în posesia averii succesorale.

În motivarea cererii, reclamanta a indicat că la data de *****, a decedat mama *****, care este totodată și soția pârâtului Lozovan Ion.

La acel moment, reclamanta abia atinse vârsta de 18 ani, nu era angajată în câmpul muncii și nu putea să-și asigure întreținerea.

Reclamanta s-a certat cu tatăl ei, pârâtul Lozovan Ion, care a declarat că nu este obligat să o întrețină, acesta locuind pe adresa *****, iar reclamanta a trecut cu traiul în apartamentul de pe *****, ce aparținea cu drept de proprietate în devălmășie lui Lozovan Ion și *****.

După decesul mamei, reclamanta afirmă că ea a achitat toate serviciile comunale legate de acest apartament, astfel ea consideră că a intrat în posesia averii succesorale.

Pentru achitarea serviciilor comunale și procurarea produselor alimentare, reclamanta a luat cu împrumut sume bănești de la cunoștințele sale, pe care nu putea a le restitui deoarece nu era angajată în câmpul muncii.

Reclamanta a indicat că în acea perioadă nu putea să-și asigure întreținerea.

La acel moment, de ea s-a apropiat pârâtul Lozovan Ion, care i-a propus 1000 Euro, cu condiția ca ea să refuze de partea ei din succesiune, rămase după decesul mamei. Totodată i-a promis că o va lăsa să locuiască în apartament, timp de jumătate de an, iar el în această perioadă îi va procura un apartament cu o odaie.

Deoarece la acel moment, situația materială a reclamantei era dificilă, având multe datorii, iar creditorii cereau restituirea acestora, reclamanta s-a văzut nevoită de a accepta propunerea pârâtului Lozovan Ion. Astfel, la data de 29.10.2015 reclamanta împreună cu pârâtul, s-au prezentat la notarul Valentina Levința, unde la cererea pârâtului a semnat declarația de renunț la averea succesorală rămasă în urma decesului mamei *****.

Până la momentul depunerii cererii de chemare în judecată, pârâtul nu i-a procurat locuință reclamantei, Cu referire la suma de 1000 Euro, pe care i-a împrumutat de la Lozovan Ion, această sumă a fost restituită pârâtului.

Relevă că Lozovan Ion nu a acceptat succesiunea, cota parte a lui *****, din apartamentul *****, astfel obiectul acțiunii persistă.

Reclamanta Lozovan Ștefania a solicitat anularea declarației de renunț la moștenire din 29.10.2015 și constatarea faptului acceptării succesiunii.

Poziţia instanţei de fond:

Prin hotărârea Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 17.03.2025, cererea de chemare în judecată a fost respinsă.

Solicitarea apelantului:

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la data de 21.03.2025, Lozovan Ștefania a contestat hotărârea primei instanțe, solicitând casarea integrală acesteia și emiterea unei hotărâri prin care cauza civilă va fi admisă.

Potrivit art.362 alin.(1) Cod de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

La caz, s-a stabilit cu certitudine că, dispozitivul hotărârii contestate cu apel a fost emis la data de 17.03.2025, iar cererea de apel nemotivată a fost depusă la 21.04.2025, prin urmare în termenul prevăzut de lege.

Argumentele părţilor:

În motivarea apelului, apelantul a reiterat repetat situația faptică descrisă în cadrul instanței de fond, suplimentar a reținut că consimțământul său a fost afectat de eroare, deoarece pârâtul Lozovan Ion a promis că o să procure Ștefaniei Lozovan o locuință și doar cu așa condiție ea a dat acordul de a renunța la succesiune. Însă pârâtul nu și-a îndeplinit promisiunea și nici nu intenționa să și-o îndeplinească, inducând-o astfel în eroare.

Având în vedere că dacă nu se promitea procurarea locuinței, Lozovan Ștefania nu era să dea acordul la renunț de succesiune, eroarea este una considerabilă și cade sub incidența art.227 alin. (1) CC.

Mai mult, deoarece Lozovan Ion la momentul când a promis procurarea unei locuințe ca una din condițiile de renunț la succesiune (cealaltă condiție fiind împrumutarea sumei de 1000 euro), nici nu intenționa sa-și îndeplinească aceasta promisiune, fapt pe care Lozovan Ștefania nu-l putea cunoaște, se atestă faptul ca pârâtul a acționat dolosiv, consimțământul apelantei fiind afectat de dol.

Totodată, a mai menționat că Lozovan Ion a trecut sub tăcere faptul că nu are posibilitate financiara de a-i procura o locuință, deși, reieșind din principiul bune-credințe era de așteptat ca el să dezvăluie aceasta împrejurare. În caz dacă aceasta împrejurare era să fie dezvăluita, este evident ca nu era să semneze renunțarea la succesiune.

Relevă că și-a dat acordul sa renunțe la succesiune fiind impusă de un concurs de împrejurări grele și anume de existența datoriilor pe care nu le putea restitui și pe care creditorii le solicitau înapoi, precum și de lipsa totală a mijloacelor financiare pentru a se

întreține și a sumei de unde ea putea căpăta aceste mijloace.

Totodată condițiile care ea a fost nevoită să le accepte au fost extrem de nefavorabile pentru dânsa.

Astfel atestă că acordul, iar prin urmare și actul juridic - declarația de renunț la succesiune, au fost afectate de leziune.

Lozovan Ion, având calitate de pârât, adică fiind în raport cu Lozovan Ștefania „cealaltă parte", nu doar că nu a negat cele invocate de Lozovan Ștefania în susținerea pretențiilor sale, inclusiv faptul că refuzul de la succesiune a fost unul condiționat, că Lozovan Ștefania a fost indusă în eroare de Lozovan Ion, care a acționat în mod dolosiv și viclean și că ea se afla în situație materială grea, fiind afectată de leziune, dar a confirmat aceste lucruri, atât prin conținutul referinței depuse, cât și prin explicațiile date în fața instanței.

Consideră că în temeiul prevederilor art.123 alin. (6) CPC Lozovan Ștefania nici nu era obligată să dovedească aceste fapte.

Lipsa acordurilor scrise, în situația când Lozovan Ion recunoaște cele invocate de Lozovan Ștefania nu are nici o relevanță. La fel nu are relevantă faptul cum a dispus Lozovan Ion de celelalte bunuri succesorale, pe care le-a acceptat.

Argumentul instanței de fond privind pretinsa neaprobare a celor invocate de Lozovan Ștefania este unul absolut neîntemeiat.

Bunul imobil ipotecat (gajat) poate fi moștenit, însă el se moștenește fiind deja grevat cu ipoteca (gaj), moștenitorul împreună cu dreptul de proprietate asupra bunuri preluând și calitatea de debitor ipotecar (debitor gajist) în partea acoperită de costul bunului ipotecat (gajat). La fel din ele rezultă că debitorul ipotecar (debitorul gajist) se poate opune urmăririi bunului ipotecat (gajat) plătind creanța garantată.

Astfel, susține că creditorul ipotecar - B.C. „Banca Socială" în curs de lichidare, poate urmări bunul ipotecat, indiferent de faptul va fi proprietar Lozovan Ion, Lozovan Ștefania, ei ambii, sau altcineva. Or în cazul bunurilor grevate cu gaj (ipotecă) dreptul de proprietate se transferă fiind grevat de gaj (ipotecă) și schimbarea proprietarului nu afectează drepturile creditorului ipotecar (gajist).

Consideră important faptul că doar debitorul gajist/ipotecar (proprietarul) urmează sa fie în viață, deoarece creditorul gajist/ipotecar, conform prevederilor art.764 alin.4 CC privind bunul acționează în numele proprietarului, iar persoana decedată nu poate fi proprietar și în genere nu poate avea nici capacitate de exercitare și nici capacitate de folosință.

În situația când în Registrul bunurilor imobile co-proprietar este înscrisă *****, banca nu-și poate exercita dreptul la ipotecă, deoarece nu poate vinde bunul imobil din numele unei persoane decedate. În caz dacă proprietar va deveni Lozovan Ștefania, situația se va schimba și creditorul ipotecar va putea sa-și satisfacă creanța, urmărind bunul ipotecat sau, dacă Lozovan Ștefania va decide să se opună urmăririi bunului - privind creanța în bani.

Relevă că instanța de fond a confundat eroarea și leziunea.

Eroarea invocată de Lozovan Ștefania constă în aceea că Lozovan Ion i-a propus că îi va cumpăra apartament cu o cameră, sau o casă în sat, însă a înșelat-o. Această eroare nu are legătura directă cu starea materială din acel moment a lui Lozovan Ștefania.

Faptul că din motivul stării materiale precare Lozovan Ștefania a fost nevoită să refuze de succesiune în schimbul împrumutului unei sume de 1000 euro constituie nu o eroare, ci o leziune - un alt temei de nulitate a actului juridic.

Cu toate că acest temei a fost invocat în cererea de chemare în judecată, instanța de fond

nu s-a expus asupra lui, trezind la Lozovan Ștefania ca nu a fost auzită, și încălcând dreptul ei la un proces echitabil, garantat de art.6 alin. (1) al Convenției Europene.

Susține că nici Lozovan Ion, nici alt participant la proces și nici o altă persoană nu a ridicat excepția de tardivitate.

Instanța, contrar prevederilor art.394 CC a aplicat din oficiu termenul de prescripție, fapt pe care nu era în drept s-o facă.

Menționează că chiar și atunci când instanța aplică corect prescripția extinctivă, aceasta urmează să respinge cererea ca tardivă, nu ca neîntemeiată.

La data de 04.12.2025, prin intermediul Direcției de Evidență și Documentare Procesuală a Curții de Apel Nord, intimatul Lozovan Ion a depus referință prin care a invocat că este de acord cu conţinutul integral al apelului desfăşurat formulat de către apelanta Lozovan Ştefania împotriva hotărârii Judecătoriei Orhei (sediul Central) din data de 17 martie 2025.

A reținut că la momentul renunţării la moştenire, apelanta se afla într-o situaţie materială extrem de dificilă nefiind angajată în câmpul muncii şi împovărată de datorii faţă de persoane fizice, fără posibilități reale de întreţinere.

A menționat că i-a oferit un împrumut în sumă de 1000 euro lui Lozovan Ştefania, condiționând această sumă de semnarea unei declarații de renunțare la partea ei de moştenire succesorală.

Mai mult, i-a promis verbal că, în termen de 6 luni, îi va procura o locuință (apartament cu o cameră sau o casă la sat) în schimbul renunțării la succesiune, promisiune pe care, recunoaște că nu a onorat-o până în prezent.

Acceptă faptul că această promisiune a constituit un element esențial în luarea deciziei de către Lozovan Ștefania de a renunța la moștenirea care i se cuvenea, iar în lipsa acestei promisiuni, că nu ar fi consimțit la renunțarea respective.

Admite și faptul că toate aceste fapte şi împrejurări au fost prezentate de intimat în fața instanței de fond și că nu a contestat în mod expres veridicitatea acestora, nici în scris, nici oral, și nici nu a ridicat excepția de tardivitate a cererii.

În ceea ce privește cota-parte succesorală a defunctei ***** asupra apartamentului din *****, recunoaște că nu a efectuat până în prezent actele necesare acceptării succesiunii, iar bunul respectiv rămâne, din punct de vedere juridic, în indiviziune.

Astfel spus, susține pe deplin apelul formulat de Lozovan Ștefania şi solicită admiterea acestuia de către instanța de apel, cu constatarea nulității declarației de renunțare la moștenire şi recunoașterea faptului acceptării succesiunii prin intrarea în posesia efectivă a bunurilor.

La data de 03.10.2025, prin intermediul Direcției de Evidență și Documentare Procesuală a Curții de Apel Nord, intervenientul accesoriu Kushnirenco Emilia a pledat pentru respingerea cererii de apel și menținerea hotărârii Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 17.03.2025 prin depunerea referinței.

Totodată a invocat că potrivit art. 1517 Cod civil (în vigoare la data survenirii decesului) termenul de acceptare a succesiunii este de 6 luni de la data deschiderii ei.

Astfel, termenul de 6 luni, prevăzut de art.1517 Cod civil, în care persoana cu vocaţie succesorală urmează a se pronunţa dacă acceptă moştenirea, este un termen de decădere care nu poate fi suspendat, întrerupt sau restabilit.

Renunţarea la moştenire se face printr-o declaraţie scrisă care se depune la notar (art.52 din Legea cu privire la notariat). Moştenitorul care a renunţat la moştenire se consideră că nu a fost niciodată moştenitor, vocaţia sa succesorală fiind retroactiv desfiinţată. Declaraţia de

renunţare la moştenire este ireversibilă (art.1526 alin.(1) Cod civil). Prin urmare, moştenitorul care a renunţat la moştenire nu poate reveni asupra renunţării.

Constată că cererea de chemare în judecată privind anularea declarației de renunțare la moștenire datată cu 29.10.2015, constatarea faptului acceptării succesiunii, prin intrarea în posesia averii succesorale a fost înregistrată pe rolul instanței de judecată la data de 08 iulie 2024, adică cu omiterea termenului de prescripție de trei ani, fiind depusă aproape după zece ani de la moartea mamei și semnarea declarației de renunț la moștenire. Reclamanta nu a solicitat instanței de judecată repunerea în termen.

Astfel invocă incidența prevederilor art. 267 alin. (1) Cod Civil (în redacția până la 01.03.2019), termenul general în interiorul căruia persoana poate să-și apere, pe calea intentării unei acţiuni în instanţă de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani și art. 272 alin. (1) Codul civil (în redacția până la 01.03.2019), termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data naşterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului.

În cadrul examinării fondului cauzei în ordine de apel, intervenientul accesoriu Kushnirenco Emilia a pledat pentru respingerea cererii de apel și menținerea hotărârii Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 17.03.2025.

În susținerea poziției nominalizate, intervenientul accesoriu a menționat că Lozovan Ștefania e sora sa, iar Lozovan Ion este tatăl ei.

Împreună cu sora sa, au renunțat la moștenire în folosul lui Lozovan Ion. Ulterior Lozovan Ion a gajat unul din apartamente către Banca Socială. Ca urmare apartamentul este urmărit de banca respectivă.

Susține că nu are obiecții asupra apartamentului gajat la bancă, dar are frică de faptul că hotărârea de admitere a acțiunii, ar putea afecta bunurile care le-a cumpărat de la tatăl său. Or la moment sunt în relații ostile, motiv din care simte existența unui atac asupra sa.

În anul 2015, după decesul mamei, au avut relații bune cu sora sa, care venea pe la ei în ospeție și o susținea. La acel moment, nu avea situație financiară grea, or Ștefania Lozan a locuit până la decesul mamei și continua să locuiască pe aceiași adresă str. Chișinăului.

A menționat că în același an, Ștefania Lozan a fost admisă la facultatea din România la care Lozovan Ion îi achita anual contractul și îi închiria apartament.

La fel, avea în proprietate și un bun imobil - garaj. Astfel din câte cunoaște, renunțarea la moștenire a surorii sale nu a fost dictată de anumite circumstanțe financiare.

Ulterior, la ședința prin care s-a fixat deliberarea și pronunțarea deciziei, instanța de apel a reluat cercetarea judecătorească în temeiul art.235 CPC, or apelanta Lozovan Ștefania cât și intimatul Lozovan Ion nu au avut posibilitatea de a se expune asupra apelului depus.

Așadar, reprezentantul apelantei Lozovan Ștefania, avocatul Șteliman Serghei a pledat pentru admiterea cererii de apel, casarea integral a hotărârii Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 17.03.2025 și emiterea unei hotărâri noi prin care cererea de chemare în judecată va fi admisă integral.

Totodată, a explicat instanței că în urma renunțării la moștenire a Emiliei Kushnirenco și a Ștefaniei Lozovan (*****), întreg patrimoniu a fost moștenit de către Lozovan Ion, însă în privința apartamentului din litigiu nu există vreun certificat de moștenitor.

Celelalte bunuri ce făceau parte din masa succesorală, au fost înstrăinate diferitor persoane, inclusiv și Emiliei Kushnirenco.

În cazul admiterii renunțării la moștenire, Lozovan Ștefania v-a moșteni doar bunurile

care s-au păstrat și anume ½ din apartamentul din litigiu nu și bunurile care au fost înstrăinate.

Intimatul Lozovan Ion a pledat pentru admiterea cererii de apel, casarea integral a hotărârii Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 17.03.2025 și emiterea unei hotărâri noi prin care cererea de chemare în judecată va fi admisă integral, explicând instanței de apel că intenția Ștefaniei Lozovan constă în posibilitate de a moșteni ½ din apartamentul litigios, ca urmare cea din urmă va avea posibilitate de a se opune vânzării acestuia de către bancă, sau va avea posibilitatea primordială de a cumpăra cealaltă ½ de la bancă.

Intervenientul accesoriu BC „Banca Socială" SA, fiind citat legal, la examinarea cauzei în instanța de apel nu s-a prezentat, nu a anunțat motivele imposibilității prezenței sale.

În circumstanțele enunțate, potrivit dispozițiilor art. 379 alin. (2) Cod procedură civilă care prevăd că neprezentarea în şedinţa de judecată a apelantului sau a intimatului, a reprezentanţilor acestora, precum şi a unui alt participant la proces, citaţi legal despre locul, data şi ora şedinţei, nu împiedică judecarea apelului, Colegiul civil a considerat posibilă examinarea apelului în lipsa părților neprezente.

Aprecierea instanţei de apel:

Analizând argumentele apelului în raport cu materialele cauzei, colegiul civil consideră că apelul urmează a fi respins cu menținerea hotărârii instanței de fond din următoarele considerente.

Potrivit prevederilor art.385 lit.a) Cod de procedură civilă, instanţa de apel, după de judecă apelul, este în drept să respingă apelul şi să menţină hotărârea primei instanţe.

Prima instanţă a examinat cauza sub toate aspectele, cu respectarea normelor de drept material şi procedural, apreciind la justa valoare probele administrate în conformitate cu prevederile art. 130 Cod de procedură civilă, RM şi a pronunțat o hotărâre legală şi întemeiată.

În conformitate cu art.239 Cod de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţă de judecată.

Potrivit art. 373 Cod de procedură civilă, (1) instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă.

(2) În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces.

Prevederile legale menționate obligă în mod expres instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite și este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

În cadrul examinării cauzei, Colegiul Civil a constatat că Lozovan Ștefania este fiica soților Ion Lozovan și Olena Lozovan, potrivit certificatelor seria NA-VI nr. 1976106 din ***** (f.d. 12).

Totodată, raportul de rudenie dintre Kușnirenko Emilia și Ion Lozovan și Olena Lozovan este confirmată prin răspunsul Notarului Digori Galina nr. 662 din 02.12.2024 (f.d. 42) și

declarația lui Lozovan Ion prin care confirmă faptul că Kușnirenko Emilia îi este fiică (f.d. 43).

Mai mult, ***** (a.n. *****), a decedat la data de *****, fapt confirmat prin certificatul de deces nr. DC-IV 1296477 eliberat la 28.05.2015 (f.d. 11).

Obiectul disputei în prezentul litigiu îl constituie apartamentul ***** care, după decesul ***** a rămas ca avere succesorală. Totodată s-a depistat că urmare a decesului defunctei au rămas mai multe bunuri, inclusiv și apartamentul, proprietate comună în devălmășie a soților Lozovan (f.d. 13).

Acest apartament a fost ipotecat de ambii soți Ion și Olena Lozovan, în favoarea BC „Banca Socială" SA, conform contractului de ipotecă nr. 2243/22.03.2010 (f. d. 13).

Prin Hotărârea Judecătoriei Orhei sediul central nr. 2-2332/2022 din 28.12.2022, s-a dispus transmiterea bunului imobil-apartamentul *****, în posesia creditorului BC „Banca Socială" SA.

La data 29.10.2015 Lozovan Ion a depus la notarul Levința Valentina, cerere de acceptare a succesiunii (f.d.42-43).

La data de 29.10.2015, Lozovan Ștefania și Kușnirenko Emilia au depus la notar declarație de renunț la moștenire în favoarea soțului decedatei Lozovan Ion (f.d. 44-45).

La data de 21.04.2016, de către notarul Levința Valentina, au fost eliberate certificate de moștenitor legal cu nr. 4028, 4030, 4032, 4800 pe numele soțului supraviețuitor Lozovan Ion, fapt confirmat prin răspunsul nr. 662 din 02.12.2024 (f.d. 42).

Averea succesorală ce aparținut defunctei *****, sub formă de cotă parte din apartamentul *****, nu a fost moștenită de Lozovan Ion.

La data de 08 iulie 2024, reclamanta Lozovan Ștefania a depus cerere de chemare în judecată în contradictoriu cu Lozovan Ion, intervenientul accesoriu notarul Galina Dogori privind anularea declarației de renunțare la moștenire, constatarea faptului acceptării succesiunii, prin intrarea în posesia averii succesorale, solicitând anularea declarației de renunț la moștenire din 29.10.2015 și constatarea faptului acceptării succesiunii.

Prin încheierea protocolară din 03.10.2024, instanța a dispus atragerea în proces cu calitatea procesuală de intervenient accesoriu a lui Kușnirenko Emilia (f.d. 31).

Prin încheierea protocolară din 29.01 2025, instanța din oficiu a dispus atragerea în proces cu calitatea procesuală de intervenient accesoriu a BC „Banca Socială" SA (în proces de lichidare) (f.d. 52 verso).

Prin hotărârea Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 17.03.2025, cererea de chemare în judecată a fost respinsă.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la data de 21.03.2025, Lozovan Ștefania a contestat hotărârea primei instanțe, solicitând casarea integrală acesteia și emiterea unei hotărâri prin care cauza civilă va fi admisă.

La caz, Colegiul va raporta circumstanţele speței la normele de drept relevante care vor fi raportate la redacţia de până la republicarea Codului civil din 01.03.2019. Or, conform articolului 7 alin. (1) din Codul civil, legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică şi nici nu suprimă condiţiile de constituire a unei situaţii juridice constituite anterior, nici condiţiile de stingere a unei situaţii juridice stinse anterior. Deasemenea, legea nouă nu modifică şi nu desfiinţează efectele deja produse ale unei situaţii juridice stinse sau în curs de realizare.

De altfel, actul juridic nulitatea căruia se solicită este datat cu 29.10.2015 (Declarația de renunțare la moștenire).

În conformitate cu art.1433 alin. (1) Cod civil (în vigoare până la 01.03.2019), (1) Pot fi moştenitori, în cazul succesiunii:

a) testamentare, persoanele care se aflau în viaţă la momentul decesului celui ce a lăsat moştenirea, precum şi cele care au fost concepute în timpul vieţii celui ce a lăsat moştenirea şi s-au născut vii după decesul acestuia, indiferent de faptul dacă sînt sau nu copiii lui, precum şi persoanele juridice care au capacitate juridică civilă la momentul decesului celui ce a lăsat moştenirea;

b) legale, persoanele care se aflau în viaţă la momentul decesului celui ce a lăsat moştenirea, precum şi copiii celui ce a lăsat moştenirea concepuţi în timpul vieţii lui şi născuţi vii după decesul acestuia.

Conform art. 1440 Cod Civil (în vigoare până la 01.03.2019), (1) Succesiunea se deschide în urma decesului persoanei fizice sau declarării morţii ei de către instanţa de judecată. (2) Momentul deschiderii succesiunii se consideră cel al decesului persoanei care a lăsat moştenirea sau data rămânerii definitive a hotărârii judecătoreşti privind declararea morţii lui.

Potrivit art. 1516 din Codul civil (în vigoare până la 01.03.2019), (2) Succesiunea este acceptată de succesor indiferent de faptul dacă este testamentar sau succesor legal. (3) Succesiunea se consideră acceptată când moştenitorul depune la notarul de la locul deschiderii succesiunii o declaraţie de acceptare a succesiunii sau intră în posesiunea patrimoniului succesoral. (4) Dacă succesorul a intrat în posesiunea unei părţi din patrimoniu, se consideră că a acceptat întregul patrimoniu, oriunde s-ar afla şi din ce ar consta.

Conform prevederilor art.1517 (în vigoare până la 01.03.2019) din Codul civil, termenul de acceptare a succesiunii este de 6 luni de la data deschiderii ei.

Mai mult, potrivit art. 1526 Cod Civil (în vigoare până la 01.03.2019), (1) Moştenitorul poate renunţa la succesiune în termen de 6 luni din data deschiderii succesiunii, chiar dacă a acceptat succesiunea prin intrare în posesiune. (2) Moştenitorul poate renunţa la moştenire în folosul altor moştenitori testamentari sau legali.

Potrivit art. 1536 Cod Civil, (în vigoare până la 01.03.2019) (1) Declaraţia de renunţare la succesiune este ireversibilă. (2) Dacă moştenitorul este o persoană cu capacitate de exerciţiu restrânsă, lipsită de sau limitată în capacitatea de exerciţiu, renunţarea la succesiune se face în temeiul unei hotărârii judecătoreşti.

Iar conform art. 1538 Cod Civil (în vigoare până la 01.03.2019), acceptarea sau renunţarea la moştenire pot fi contestate în termen de 3 luni din ziua când persoana interesată a aflat despre faptul că pentru aceasta există motiv întemeiat.

Astfel că având în vedere normele de drept invocate, raportate la materialele cauzei relevante, Colegiul Civil atestă că temei de anularea declarației privind renunțarea la cota de avere succesorală a defunctei ***** de către Lozovan Ștefănia în favoarea tatălui său Lozovan Ion nu sunt.

Totodată, Colegiul Civil remarcă faptul că Lozovan Ștefănia în cererea de chemare în judecată invocă nulitatea actului juridic menționat, având în vedere dolul, eroarea și leziunea.

Relevă Lozovan Ștefania că în perioada întocmirii declarației de renunțare la cota de avere succesorală a mamei sale, *****, prima nu putea să-și asigure întreținerea, iar Lozovan Ion i-

a propus 1000 Euro, cu condiția ca ea să refuze de partea ei din succesiune, rămase după decesul mamei. Totodată i-a promis că o va lăsa să locuiască în apartament, timp de jumătate de an, iar el în această perioadă îi va procura un apartament cu o odaie.

Având în vedere situația materială a reclamantei dificilă, având multe datorii, iar creditorii cereau restituirea acestora, reclamanta era nevoită să accepte propunerea lui Lozovan Ion.

Până la momentul depunerii cererii de chemare în judecată, pârâtul nu i-a procurat locuință reclamantei, deși i-a promis acest fapt, fiind factorul decisiv în semnarea declarației de renunț. Ulterior, a invocat că suma de 1000 Euro, pe care i-a împrumutat de la Lozovan Ion a fost restituită pârâtului.

Potrivit art. 228 alin. (1) și (2) Cod Civil (în vigoare până la 01.03.2019), „(1) Actul juridic a cărui încheiere a fost determinată de comportamentul dolosiv sau viclean al uneia din părţi poate fi declarat nul de instanţa de judecată chiar şi în cazul în care autorul dolului estima că actul juridic este avantajos pentru cealaltă parte", „(2) Dacă una dintre părţi trece sub tăcere anumite împrejurări la a căror dezvăluire cealaltă parte nu ar mai fi încheiat actul juridic, anularea actului juridic poate fi cerută numai în cazul în care, în baza principiului bunei-credinţe, se putea aştepta ca cealaltă parte să dezvăluie aceste împrejurări".

La caz, Colegiul Civil învederează că dolul este strâns legat de consimțământul părții afectate, astfel dolul reprezintă un viciu de consimțământ care constă în inducerea intenționată în eroare a unei persoane, pentru a o determina să încheie un act juridic pe care altfel nu l-ar fi încheiat.

La caz, este necesar de demonstrat că Lozovan Ion a avut direct intenția de a nu-și satisface promisiunile față de Lozovan Ștefănia referitor la viitoarea procurare a unei locuințe pentru aceasta, ceea ce la caz nu s-a putut demonstra.

Prin urmare Dolul nu este aplicabil speței în cauză.

Mai mult decât atât, existența raporturilor de promisiune între părți nu a fost demonstrat în niciun mod, or declarațiile martorilor în acest sens nu pot fi luate în considerare, nefiind participanți la raporturile ce-i vizau exclusiv pe Lozovan Ion și Lozovan Ștefănia.

Subsecvent, în conformitate cu prevederile art. 227 (în vigoare până la 01.03.2019), „(1) Actul juridic încheiat în baza unei erori considerabile poate fi declarat nul de instanţa de judecată. (2) Eroarea este considerabilă dacă la încheiere a existat o falsă reprezentare referitor la: a) natura actului juridic; b) calităţile substanţiale ale obiectului actului juridic; c) părţile actului juridic (partenerul sau beneficiarul), în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic. (3) Eroarea asupra motivului este considerabilă doar în cazul în care motivul este inclus în obiectul actului juridic. (4) Eroarea imputabilă celui al cărui consimţământ este viciat nu poate servi temei pentru anularea actului juridic. (5) Persoana în al cărei interes a fost declarată nulitatea este obligată să repare celeilalte părţi prejudiciul cauzat, dar nu mai mult decât beneficiul pe care aceasta l-ar fi obţinut dacă actul juridic nu ar fi fost declarat nul. Prejudiciul nu se repară în cazul în care se demonstrează că cel îndreptăţit la despăgubire ştia sau trebuia să ştie despre eroare.

Eroare constă într-o reprezentare greșită a realității în momentul în care o persoană își exprimă consimțământul la încheierea unui act juridic.

Colegiul relevă că eroarea este considerabilă dacă la încheierea actului juridic urmează a fi afectată voința reală a părții încheietoare.

La caz, Colegiul menționează că nu poate fi invocată eroarea dacă partea a acceptat riscul incertitudinii, or prin alte cuvinte dacă persoana a știut că există o incertitudine și a acceptat conștient riscul de a se înșela, nu mai poate invoca eroarea ca motiv de anulare.

Așadar, Lozovan Ștefănia era la curent despre faptul că evenimentul promis de Lozovan Ion referitor la procurarea unui apartament în schimbul renunțării acesteia la cota de avere succesorală rămasă după decesul mamei sale *****, și sub risc propriu și-a asumat posibilitatea nereproducerii acestui fapt.

Privitor la leziune, Colegiul relevă că potrivit art. 230 alin. (1) și (2) (în vigoare până la 01.03.2019), „(1) Actul juridic pe care o persoană l-a încheiat din cauza unui concurs de împrejurări grele de care a profitat cealaltă parte, în condiţii extrem de nefavorabile, poate fi declarat nul de instanţa de judecată. (2) Instanţa de judecată poate menţine actul juridic dacă pârâtul oferă o reducere a creanţei sale sau o despăgubire pecuniară echitabilă”.

Leziunea reprezintă o combinație între un dezechilibru obiectiv (în valoarea prestațiilor) și o situație subiectivă (exploatarea slăbiciunii celuilalt).

La caz, Colegiul Civil reține ca fiind neprobate alegațiile Ștefaniei Lozovan cu privire la starea grea financiară acesteia la momentul semnării declarației de renunț la cota de avere succesorală, de altfel în cadrul declarației menționate, acest fapt nu a fost redat.

Totodată, potrivit declarațiilor martorului ***** din cadrul instanței de fond, fiind audiat la data de 28 ianuarie 2025, acesta a confirmat faptul că Lozovan Ion i-a acordat un împrumut în mărime de 4 000,00 dolari pentru renunțarea asupra cotei sale succesorale, aceasta fiind de acord la condițiile menționate (f.d. 55).

Astfel că beneficiul acordat de Lozovan Ion nu poate fi considerat ca temei de nulitatea actului juridic civil prin leziune, de altfel Lozovan Ștefania a acceptat favoarea acordată de Lozovan Ion, iar starea de nevoie nu a fost confirmată.

Mai mult, Colegiul învederează și faptul că pentru a fi relevantă juridic, starea de nevoie trebuie să aibă următoarele trăsături:

- Să fie reală și gravă - nu doar o dorință sau un disconfort; trebuie să existe o necesitate stringentă (ex: lipsa mijloacelor de subzistență, risc de pierdere a locuinței, urgență medicală etc.);
- Să fie cunoscută de cealaltă parte – aceasta trebuie să știe (sau să fie evident) că persoana se află într-o situație de constrângere și să profite intenționat;
- Să determine încheierea contractului – adică, fără acea stare de nevoie, persoana nu ar fi consimțit sau ar fi consimțit în alte condiții;
- Să ducă la un dezechilibru semnificativ între prestații, fapt care nu se atestă în speță.

Prin urmare, instanța de apel constată că apelanta Lozovan Ștefania a semnat personal, în fața notarului, la data de 29.10.2015, declarația de renunțare la moștenirea rămasă după decesul mamei sale.

Actul a fost autentic, exprimând consimțământul liber și neviciat, iar la acel moment apelanta avea capacitate deplină de exercițiu, fiind majoră, iar lipsa vreunei acțiuni sau contestații timp de aproape 9 ani denotă că voința exprimată a fost conștientă și asumată.

Prin urmare, nu poate fi primită susținerea că această renunțare ar putea fi „revocată” sau „anulată” ulterior, în absența unor dovezi clare și convingătoare privind vicierea consimțământului.

Subsecvent, Colegiul Civil relevă că odată ce a fost respinsă cerința privind anularea renunțării la moștenire, instanța de fond corect a respins și cerința de constatare a faptului acceptării succesiunii de către Lozovan Ștefănia, or această reprezintă o cerință subsecventă celei dintâi.

Cu privire la invocarea excepției de tardivitate de către Kushnirenco Emilia, Colegiul Civil relevă că potrivit art. 186^1 alin. (1) Cod Procedură Civilă RM, „Cererile depuse în instanța de judecată peste termenul de prescripție extinctivă, a căror tardivitate a fost invocată în faza de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare de partea în proces, persoana în a cărei favoare a curs prescripţia, de creditorul persoanei sau de către oricare altă persoană care are interes legitim, se examinează în fond doar după examinarea de către instanța de judecată a excepției de tardivitate. Dacă reclamantul a solicitat repunerea în termenul de prescripție sau solicită repunerea odată cu ridicarea excepției, instanța de judecată examinează excepția de tardivitate concomitent cu cererea de repunere în termen”.

Colegiul Civil remarcă faptul că cererea privind excepția de tardivitate poate fi depusă doar în instanța de fond la faza pregătirii cauzei pentru judecare. La această etapă Kushnirenko Emilia nu a depus cerere privind excepția de tardivitate. Iar, în cadrul instanței de apel, cererea privind excepția de tardivitate nu mai poate fi depusă. Prin urmare cererea urmează a fi respinsă.

Colegiul urmează să explice apelantului că, în pofida recunoașterii acțiunii de către Lozovan Ion, aceasta nu poate fi automat admisă, de altfel viitoarea hotărâre de admitere a acțiunii înaintate ar putea leza interesele intervenienților accesorii Kushnirenco Emilia și BC „Banca Socială”, putând crea consecințe iremediabile în vederea protejării drepturilor și intereselor celor din urmă.

Colegiul Civil reține că deoarece argumentele invocate în cererea de apel nu au fost în stare să combată soluția instanței de fond care, în viziunea Colegiului este întemeiată și legală, toate argumentele invocate în cererea de apel au fost combătute de către instanța de fond prin hotărârea Orhei (sediul Central) din 17.03.2025, iar apelantul a reiterat repetat argumentele depuse în cererea de chemare în judecată, fapt ce impune nemijlocit respingerea cererii de apel depuse.

La caz instanța poate observa că apelul are motivații economice și circumstanțiale recente, nu juridice, or chiar tatăl (Lozovan Ion) recunoaște că susține apelul doar pentru ca fiica sa să poată bloca eventualele acțiuni ale Băncii Sociale, care urmărește apartamentul ipotecat.
Aceasta denotă că apelul este folosit ca instrument de apărare indirectă a intereselor tatălui, nu ca o veritabilă protecție a unui drept succesoral.

Din considerentele menționate şi având în vedere faptul că, hotărârea primei instanţe este întemeiată şi legală, iar motivele invocate de apelant sunt neîntemeiate, Colegiul Civil ajunge la concluzia de a respinge apelul declarat şi de a menține hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art.385 lit.a) CPC, Colegiul civil,-

D E C I D E :

Cererea de apel declarată de Lozovan (*****) Ștefania și avocatului acesteia Șteliman Serghei se respinge.

Se menține hotărârea Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 17.03.2025, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Lozovan (*****) Ștefania către Lozovan

Ion, intervenienți accesorii notarul Galina Dogori, Kushnirenco Emilia și BC „Banca Socială” SA, cu privire la anularea declarației de renunț la moștenire și constatarea faptelor acceptării succesiunii prin intrarea în posesia averii succesorale.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs, la Curtea Supremă de Justiție, în termen de două luni de la comunicare, prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Președintele completului,
Judecător Grosu Stanislav

Judecătorii Țihonschi Alina Sajin Marian